

**Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут психології та педагогіки РДГУ
Кафедра загальної психології та психодіагностики
Кафедра вікової та педагогічної психології
Кафедра практичної психології та психотерапії**

Актуальні питання психологічної науки

**Альманах студентського наукового
товариства**

Випуск 13

Рівне - 2019

ББК 88

А 43

УДК 159.9

Актуальні питання психологічної науки: Альманах студентського наукового товариства. – Випуск 13. – Рівне: РДГУ, 2019. – 169 с.

Головний редактор:

Ямницький В.М. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ.

Редакційна колегія:

Павелків Р.В. – доктор психологічних наук, професор, академік АВШ, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології, директор Інституту психології та педагогіки РДГУ, перший проректор РДГУ;

Воробйов А.М. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Павелків В.Р. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету РДГУ

Литвиненко С.А. – доктор педагогічних наук, професор кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ;

Безлюдна В.І. - кандидат педагогічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Главінська О.Д. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Корчакова Н.В. – доктор психологічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Рудь Г.В. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ;

Романюк В.Л. – кандидат біологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Созонюк О.С. - кандидат психологічних наук, доцент кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ.

Друкується за рішенням Вченої Ради РДГУ (протокол № 5 від 30 травня 2019 р.)

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

УДК 159.922.8:316.613.4

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ**Крук Світлана, здобувач ОС «бакалавр», РДГУ***Керівник: Сторож О.В., кандидат психологічних наук, доцент*

Період юності як фаза переходу від залежного дитинства до самостійної дорослості, є одним із найважливіших вікових етапів формування і становлення особистості. Юнацький вік по-своєму особливий, важливий та певною мірою вирішальний період у житті людини. Завдання, що стоять перед молоддю у цей час, пов'язані з розвитком особистісної рефлексії й самосвідомості, професійним становленням, з гострою потребою у спілкуванні й глибоких емоційно-насичених міжособистісних стосунках (дружні, любовні взаємини). Одним з чинників, що сприяє встановленню та підтримці глибоких та довірливих стосунків є емоційний інтелект.

Свій внесок у дослідження проблематики юнацького віку зробили: І.Д.Бех, Е.І. Головаха, Е.Еріксон, І.С. Кон, І.Ю. Кулагіна, В.С. Муліна, Ф.Райс [2,5,6]. Особливості емоційного інтелекту в юнацькому віці досліджували такі зарубіжні вчені як О.А. Айгунова, Л.Н. Вахрушева, О.В. Єгорова, М.А. Манойлова, І.Н. Мещерякова, Н.Н. Самуйлова, Д.Л. Рекер, Д.А.Паркер, Н. Фредеріксен, К.В. Петридіс, Е. Сіммондс, С. Мавровелі та інші [4]. Найбільш розроблена тема емоційного інтелекту в рамках зарубіжної психології. Теорія емоційно - інтелектуальних здібностей Дж. Майера, П. Саловея, Д. Карузо, теорія емоційної компетентності Д. Гоулмена, некогнітивне теорія емоційного інтелекту Р. Бар-Она представляють цікаві рішення багатьох теоретичних і практичних проблем емоційного інтелекту. Г.Г. Гарскова, І.М. Андреева, Д.В. Люсин, Е.Л. Носенко, Н.В. Коврига, О.І. Власова, Г.В. Юсупова, М.А. Манойлова, Т.П. Березовська, А.П. Лобанов, А.С. Петровська.

Кожна людина, орієнтуючись протягом життя в навколишньому середовищі, певним чином відображає своє ставлення до нього через призму власних емоцій. Інколи невміння стримувати власні емоції та керувати ними призводить до зміни оточення, референтної групи, цілей тощо. Це стає дієвою мотивацією для самопізнання. Внутрішній світ людини пов'язаний з емоціями як відображенням ставлення до тих чи інших явищ[1].

Термін «емоційний інтелект» з'явився у 1993 році. Американські психологи Пітер Саловея і Джон Майер обґрунтували концепцію EQ, стверджуючи, що люди з високим рівнем емоційного інтелекту здатні до швидкого прогресу в багатьох сферах життя. Учені хотіли довести думку про те, що емоції та інтелект, які досі протиставлялися, насправді тісно

взаємопов'язані. Їхню думку підтримав і розвинув американський психолог та журналіст Даніел Гоулмен, який включив поняття «емоційний інтелект» у структуру соціального і – ширше – лідерського інтелекту, забезпечивши цьому терміну фантастичну популярність[3].

У книзі «Емоційний інтелект. Чому він може значити більше, ніж IQ» Д.Гоулман розробив структуру з п'яти елементів, що визначають емоційний інтелект: самоусвідомлення, саморегуляція, мотивація, емпатія, і навички стосунків із людьми. Усі характеристики звучать привабливо майже для кожного[3].

Юність – період розвитку людини, що відповідає переходу від підліткового віку до самостійного дорослого життя. Вчені дають різні вікові рамки цього періоду. І.Ю. Кулагіна виділяє старший шкільний вік - рання юність (16-17 років), юність - від 17 до 20-23 років. В.С. Муліна визначає юність як період після отрочтва до дорослості (вікові межі від 15-16 до 21-25 років) [6].

Розвиток та становлення особистості в юнацькому віці великою мірою визначаються успішністю у сфері міжособистісного спілкування. Одним з чинників, що сприяє встановленню та підтримці глибоких та довірливих стосунків є емоційний інтелект.

Дослідивши теоретичні джерела також було виокремлено, що період юності як фаза переходу від залежного дитинства до самостійної дорослості, є одним із найважливіших вікових етапів формування і становлення особистості. Для юнаків характерним є пошук сенсу життя, свого місця в світі. У цей період типовими є пошук розуміння в спілкуванні, постійна готовність до контактів, потреба отримати «підтвердження» з боку інших.

Доведено, що емоційний інтелект – це пізнання через почуття та емоції. І тому, як юнацький вік є надзвичайно важливим та певною мірою вирішальним періодом у житті людини, можна зробити висновок, що емоційний інтелект у гармонійному розвитку сприяє успішному становленню особистості. Емоційний інтелект визнається в усьому світі все більшим числом дослідників. Тому важливість і необхідність розвитку складових емоційного інтелекту як факторів, що сприяють особистісному і професійному росту індивіда і впливають на його успішність у житті, також незаперечні.

Список використаних джерел

1. Андреева И. Н. Понятие и структура эмоционального интеллекта / И. Н. Андреева // Социально-психологические проблемы ментальности: 6-я Международная научно-практическая конференция. – Смоленск: Изд-во СГПУ, 2004. –22–26с.

2. Бех І.Д. «Психологічні закономірності особистості в ранній юності// І.Д. Бех //Виховання особистості: У 2 кн. – К.,1, 2003.– 101с.
3. Гоулман Д. Эмоциональное лидерство: Искусство управления людьми на основе эмоционального интеллекта / Д. Гоулман, Г. Бояцис, Э. Макки. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2008. – 301 с.
4. Вахрушева Л.Н. Выраженность структурных и качественных характеристик эмоционального интеллекта на этапе юности и ранней взрослости: дис. канд. психол. наук: 19.00.03 / Вахрушева Людмила Николаевна – Москва, 2011. – 202 с.
5. Кон И.С. «Психология юношеского возраста:И.С. Кон.- М.:Просвишение, 1999.- 175с.
6. Кулагина И.Ю. «Возрастная психология: Полный жизненный цикл развития до поздней зрелости»/И.Ю. Кулагина.// учеб. Пособие для студ. вузов.-М.:Сфера, Юрайт-М, 2001.-464с.

УДК [159.922.76:616.896]:159.9.019.4

**КОРЕКЦІЯ АУТИЧНОГО ПОВЕДІНКОВОГО СПЕКТРУ
ПРОЯВІВ МЕТОДАМИ АРТ-ТЕРАПІЇ У ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ
ПОТРЕБАМИ**

Кужель Наталія, здобувач ОС «бакалавр», РДГУ

Керівник: Назаревич В.В. кандидат психологічних наук, доцент

Аутичні діти багато років були позбавлені доступних для інших осіб форм медико-психолого-педагогічної допомоги, оскільки аутизм є надзвичайно складною проблемою як у теоретичному, так і в практичному значенні. Проблема аутизму зумовлена не лише високою частотою даної важкої патології розвитку, але і великим відсотком інвалідності дітей.

Причиною цієї патології є відсутність надання комплексної медико-психолого-педагогічної допомоги дітям з аутичним спектром і недостатній соціально-психологічний вплив на мікросередовище у якому вони знаходяться.[1]

Проблема аутизму вивчалась і висвітлювалася в науковій, медичній, психологічній і педагогічній літературі. Цією проблематикою займалися (Багрій Я.Т., Марценківський І.А., Островська К.О., Романчук О.І., Смоляр Г.Г., Тарасун В.В., Хворова Г.М., Чуприков А.П., Шутьженко Д.І. та ін.). При цьому слід зазначити, що на сьогодні немає загальноприйнятих теоретико-методологічних підстав стосовно вивчення особливостей порушень різних структур та функцій психіки у разі аутизму, а також – взаємозв'язку між ними.

Зміст

Вступ	3
Артемова О. Структурний аналіз кар'єрного самовизначення особистості майбутнього психолога	4
Артемова О. Динаміка ціннісно-сислової сфери майбутніх психологів у процесі професійного навчання.....	6
Базилюк О. Творчий потенціал особистості як передумова її професійної самореалізації	8
Бігун Л. Психологічні особливості формування лідерських якостей у майбутніх психологів	11
Блищик Ю. Психологічні особливості адаптації до шкільного навчання людей з обмеженими можливостями	12
Болюх Т. Формування професійної ідентичності в студентському віці	15
Валага О. Формування Я-образу крізь призму професійної спрямованості у старшокласників	17
Воронко В. Дослідження і корекція перфекціонізму серед студентства	19
Гесаль О. Самоповага як чинник академічної успішності старшокласника	22
Главінська Е.С. Малюноква терапія як ефективний метод подолання агресивності молодших школярів	24
Гойко Я. Переживання як критерій об'єктивації емоційної сфери особистості	25
Головенко А. Психологічна готовність молоді до шлюбу	27
Голубчикова М. Психологічні аспекти сексуальності сучасної молоді	29
Гордійчук К. Експериментальне дослідження психологічних особливостей особистісно-професійного становлення старшокласників	31
Джеджера О. Індивідуальні особливості емоційного переживання студентами екзаменаційного стресу	33
Дідус Т. Феномен смисложиттєвих орієнтацій особистості	35
Євтушок Б. Використання казкотерапії у психологічній допомозі дітям, які переживають горе	38
Забегаліна Д. Основні психологічні детермінанти й чинники виникнення та розвитку тривожності і страху у підлітковому віці	40
Загуляєва В. Особливості міжособистісних взаємин з ровесниками у підлітковому віці	43
Зайцева О. Відмінності у структурі мотивації вибору професії мешканців міст і сіл	44
Зайченко І. Роль комунікативних здібностей у процесі формування особистості старшокласників	47
Зелена І. Соціальна адаптація військовослужбовців та їх сімей	49

Каламбет А. Інклюзивна свідомість людей в сучасному суспільстві	52
Капуцьян Я. Комунікативний вплив ЗМІ як чинник зміни особистісних настановлень	54
Кобзар З. Фактори розвитку агресивності у студентів	56
Ковальчук М. Психологічні особливості самооцінки у студентів	58
Комарніцька О. Психологічні особливості відповідальності у юнацькому віці	56
Корчак А. Психологічні особливості психосоматичних проявів особистості в умовах емоційної напруги	62
Крук С. Психологічні особливості розвитку емоційного інтелекту в юнацькому віці	65
Кужель Н. Корекція аутичного поведінкового спектру проявів методами арт-терапії у дітей з особливими потребами	67
Лавренчук К. Самооцінка як психологічний феномен	69
Максимчук І. Особливості каузальної атрибуції в ситуації міжособистісного конфлікту (на матеріалі дослідження старшокласників)	71
Мартинюк А. Діагностика емоційного стану старшокласників перед ЗНО	73
Мартинюк Т. Дослідження і корекція фрустраційних станів у студентів	75
Мельник А. Індивідуально-стильові чинники переваг у застосуванні способів психологічного захисту	78
Мельник І. Вплив емоційних станів страху на особистість студентів	81
Миколайчук Ю. Основні аспекти вивчення емпатії у психологічній науці	84
Миркун Н. Вікові особливості точності та адекватності міжособистісного сприймання	86
Мислінчук Ю. Психоаналіз чинників формування низької самооцінки у юнацькому віці	89
Михайлова І. Дослідження психологічних особливостей динаміки впливу самосвідомості на ставлення особистості до себе та соціуму	91
Михайлова Т. Індивідуально-психологічні чинники агресивності молодших школярів	94
Новорок А. Психологічні особливості дослідження емоційно-вольових якостей молодшого школяра	96
Остапчук К. Психологічні особливості самооцінки у підлітків	98
Остігова А. Вікові особливості змісту стереотипів соціального сприймання	101
Павлусь В. Психологічні особливості ціннісно-мотиваційної сфери в юнацькому віці	103
Петренко А. Дослідження і корекція конфліктної поведінки серед студентів	105

Петрова-Ніколайчук О. Особливості прийняття рішень старшокласниками в ситуаціях морального вибору	108
Покотило Б. Психологічний супровід інклюзивних дітей	110
Пошковська А. Психологічні особливості креативного мислення молодших школярів	112
Романюк О. Розвиток емпатії практичних психологів в процесі професійного становлення	114
Савуляк В. Групове фокусоване інтерв'ю у контексті практичної підготовки майбутніх психологів	118
Савуляк В. Копінг-стратегії студентської молоді: особливості, шляхи корекції	119
Семенюк О. Психологічні особливості формування мотиваційного компонента моделі підготовки юнаків до трудової діяльності	121
Синчук Т. Психологічні чинники соціально-психологічної адаптації студентів-психологів	122
Сімчук А. Подолання невпевненості в стресових ситуаціях	124
Скалка І. Психологічні особливості розвитку емоційної сфери сучасних підлітків	126
Слабецька Д. Психологічні чинники конфліктів у студентській академічній групі	128
Сочинська Р. Психологічний зміст та структура творчого потенціалу особистості	130
Сукнацька А. Психологічні детермінанти подолання почуття самотності в юнацькому віці	133
Сульжук Т. Захисні механізми психіки у підлітків з девіантною поведінкою	135
Тарадайник Д. Дослідження і розвиток рефлексії у юнацькому віці	138
Хомич В. Фактори формування соціально-психологічного клімату в студентській групі	141
Хомік Т. Теоретичні аспекти проблеми формування стресостійкості юнаків	142
Хрипонюк І. Психологічні особливості мотивації навчальної діяльності студентів	144
Чалайдюк К. Готовність майбутніх психологів до професійної діяльності: теоретичний аналіз проблеми	146
Чмуневич Н. Особливості розуміння феномену свободи в підлітковому та юнацькому віці	148
Шатковська О. Вплив гендерних стереотипів на особливості спілкування сучасної молоді	151

Шахрайчук І. Феномен поняття «ціннісні орієнтації» у психологічній науці	152
Шевлюк В. Психологічні особливості переживання почуття самотності у юнацькому віці	154
Шевчук О. Психологічні особливості прояву сором'язливості у юнацькому віці	157
Шоха Т. Особливості розвитку мотиваційної сфери молодших школярів	160
Шумак Ю. Особливості міжособистісної взаємодії в групах дітей з особливими потребами	162
Якимчук М. Психологічні аспекти прийняття рішень при виборі майбутньої професії студентів-психологів	163

Наукове видання

**Актуальні питання психологічної науки.
Альманах студентського наукового товариства**

Випуск 13

Наукове редагування – доц. Романюк В.Л.
Відповідальний за випуск – проф. Воробйов А.М.

Підписано до друку 2.06.2019 р.
Формат 60x80/16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman
Умовн. друк арк. 9,7. Тираж 150 прим.

вул. С. Бандери, 12, м. Рівне
Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету